

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. spalio 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – EB sutarties 119 straipsnis (po pakeitimo – EB 141 straipsnis) – Darbuotojai vyrai ir darbuotojos moterys – Vienodas darbo užmokestis – Privati senatvės pensijų profesinė sistema – Įprastinis išėjimo į pensiją amžius, kuris skiriasi pagal lytį – Vienodą vertinimą atkuriančių priemonių priėmimo data – Šio amžiaus suvienodinimas atgaline data iki anksčiau nepalankioje padėtyje buvusių asmenų amžiaus lygio“

Byloje C-171/18

dėl *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas) (Civilinių bylų skyrius), Jungtinė Karalystė) 2018 m. vasario 16 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. kovo 5 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Safeway Ltd

prieš

Andrew Richard Newton,

Safeway Pension Trustees Ltd

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kuriį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, kolegijų pirmininkai A. Arabadžiev, A. Prechal, M. Vilaras, P. G. Xuereb ir L. S. Rossi, teisėjai A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, T. von Danwitz (pranešėjas) ir N. Piçarra,

generalinis advokatas E. Tanchev,

posėdžio sekretorė V. Giacobbo-Peyronnel, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. vasario 4 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Safeway Ltd*, atstovaujamos QC B. Green, S. Allen ir D. Pannick, baristerio R. Mehta ir solisitorių T. Green ir J. Heap,
- A. R. Newton, atstovaujamo QC A. Short, baristerių C. Bell ir M. Uberoi ir solisitorių C. Rowland-Frank ir J. H. C. Briggs,

* Proceso kalba: anglų.

- *Safeway Pension Trustees Ltd*, atstovaujamos solisitorių D. Murphy ir E. King ir baristerio D. Grant,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Szymkowska ir L. Flynn,

susipažinęs su 2019 m. kovo 28 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl EB sutarties 119 straipsnio (po pakeitimo – EB 141 straipsnis) išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Safeway Ltd* ginčą su Andrew Richard Newton ir *Safeway Pension Trustees Ltd* dėl pensijų išmokų suvienodinimo pensijų sistemos, kurią valdo *Safeway Pension Trustees*, dalyviams vyrams ir moterims.

Teisinis pagrindas

- 3 Vienodo darbo užmokesčio darbuotojams vyrams ir darbuotojoms moterims principas, kuris šiuo metu įtvirtintas SESV 157 straipsnyje, klostantis faktinėms aplinkybėms pagrindinėje byloje buvo nustatytas EB sutarties 119 straipsnyje.
- 4 Pastarojoje nuostatoje įtvirtinta:

„Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad jau per pirmąjį etapą būtų taikomas principas už vienodą darbą abiejų lyčių darbuotojams mokėti vienodą užmokestį ir vėliau būtų jo laikomasi.

Šiame straipsnyje „užmokestis“ – tai įprastinis bazinis arba minimalus darbo užmokestis arba alga ir bet koks kitas atlygis grynaisiais arba natūra, kurį darbuotojas tiesiogiai arba netiesiogiai gauna iš darbdavio už savo darbą.

Vienodas užmokestis nediskriminuojant dėl lyties reiškia, kad:

- a) užmokestis už tą patį akordinį darbą apskaičiuojamas taikant tą patį mato vienetą;
- b) valandinis užmokestis už tą patį darbą yra vienodas.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 5 Pagrindinėje byloje nagrinėjama pensijų sistema buvo sukurta *Safeway* patikos forma 1978 m. Šią pensijų sistemą sukuriančio dokumento 19 sąlygoje (toliau – sąlyga dėl pakeitimo) iš esmės leidžiama patikos dokumentu atgaline data nuo rašytinio pranešimo dalyviams dienos keisti minėtą pensijų sistemą, įskaitant išmokų dydžius. Ši sąlyga suformuluota taip:

„Pagrindinė bendrovė gali bet kuriuo metu, jei reikia, gavusi patikėtinių (*trustees*) sutikimą, pagrindinės bendrovės ir patikėtinių sudarytu papildomu dokumentu (*supplemental deed*) keisti arba papildyti bet kuriuos patikos įgaliojimus ir sistemos nuostatas, įskaitant šį minėtą sistemą sukuriantį patikos dokumentą (*Trust Deed*), taisykles (*Rules*) ir alternatyvius dokumentus bei kitus rašytinius dokumentus, kuriais papildytas šis patikos dokumentas ir šio patikos dokumento antrajame priede nurodyti dokumentai, ir gali naudotis tokiais įgaliojimais, kurie įsigalioja nuo papildomame dokumente

nurodytos dienos, kuri gali būti tokio dokumento priėmimo diena arba bet kurio ankstesnio rašytinio pranešimo dalyviams apie keitimą arba papildymą diena, arba pagrįstas terminas iki arba po tokio dokumento sudarymo dienos, kad pakeitimas arba papildymas, atsižvelgiant į aplinkybes, išgaliojant atgaline data arba ateityje.“

- 6 Pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą pensijų sistemą iš pradžių buvo nustatytas vyrams ir moterims skirtingas įprastas pensinis amžius (toliau – IPA), t. y. 65 metai vyrams ir 60 metų moterims, tačiau 1990 m. gegužės 17 d. Sprendime *Barber* (C-262/88, EU:C:1990:209) Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad skirtingo IPA nustatymas skirtingos lyties asmenims reiškia EB sutarties 119 straipsniu draudžiamą diskriminaciją. Priėmus šį sprendimą *Safeway* ir *Safeway Pension Trustees* 1991 m. rugsėjo 1 d. ir gruodžio 1 d. pranešimais (toliau – 1991 m. pranešimai) raštu informavo pensijų sistemos dalyvius apie tai, kad ši sistema bus keičiama, ir nuo 1991 m. gruodžio 1 d. visiems dalyviams nustatomas vienodas 65 metų IPA. Patikos dokumentas dėl minėtos sistemos pakeitimo buvo priimtas 1996 m. gegužės 2 d.; jame nuo 1991 m. gruodžio 1 d. buvo nustatytas vienodas 65 metų IPA.
- 7 Kadangi 2009 m. buvo iškeltas klausimas dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos pensijų sistemos pakeitimo atgaline data atitiktis Sąjungos teisei, *Safeway* inicijavo pagrindinę bylą, reikalaujama konstatuoti, kad vienodas 65 metų IPA nuo 1991 m. gruodžio 1 d. buvo nustatytas pagrįstai. Toje byloje A. R. Newton buvo paskirtas pensijos sistemos dalyvių atstovu.
- 8 2016 m. vasario 29 d. Sprendimu *High Court of Justice (England & Wales), Chancery division* (Aukštasis teismas (Anglija ir Velsas), Kanclerio skyrius, Jungtinė Karalystė) nusprendė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos pensijų sistemos keitimas atgaline data prieštarauja EB sutarties 119 straipsniui, todėl dalyvių teisės į pensiją laikotarpiu nuo 1991 m. gruodžio 1 d. iki 1996 m. gegužės 2 d. turi būti skaičiuojamos remiantis vienodu 60 metų IPA.
- 9 Gavęs *Safeway* apeliacinį skundą dėl to sprendimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagal nacionalinę teisę vien 1991 m. pranešimai negalėjo tinkamai pakeisti pagrindinėje byloje nagrinėjamos pensijų sistemos ir kad vienintelis teisėtas pakeitimas buvo pakeitimas, atliktas 1996 m. gegužės 2 d. patikos dokumentu.
- 10 Vis dėlto tas teismas nurodo, kad pagal šią nacionalinę teisę sąlyga dėl pakeitimo ir 1991 m. pranešimai lėmė, kad dalyvių įgytos teisės laikotarpiu nuo 1991 m. gruodžio 1 d. iki 1996 m. gegužės 2 d. tapo „atšaukiamos“ (*defeasible*), todėl šios teisės bet kuriuo momentu vėliau galėjo būti atgaline data apribotos. Taigi, nors minėtas teismas mano, kad pagal nacionalinę teisę 1996 m. gegužės 2 d. patikos dokumentu galėjo būti teisėtai nustatytas 65 metų IPA moterims, o vyrams už tą patį laikotarpį paliktas tas pats amžius, jam kyla klausimas, ar toks sprendimas suderinamas su EB sutarties 119 straipsniu, kaip jį aiškina Teisingumo Teismas.
- 11 Šiomis aplinkybėmis *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas) (Civilinių bylų skyrius), Jungtinė Karalystė) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar tais atvejais, kai pagal nacionalinę teisę pensijos sistemos taisyklėmis suteikiami įgaliojimai pakeitus patikos dokumentą atgaline data sumažinti vyrų ir moterų įgytų teisių į pensiją vertę laikotarpiu nuo rašytinio paskelbimo apie ketinimą įgyvendinti sistemos pakeitimus iki faktinio patikos dokumento pakeitimo, [SESV] 157 straipsniu (anksčiau ir tuo metu, kai klostėsi šios bylos aplinkybės, – [EB] sutarties 119 straipsnis) reikalaujama, kad tuo laikotarpiu vyrų ir moterų įgytos teisės į pensiją būtų laikomos neatimamomis, būtent – kad jų teisės į pensiją būtų saugomos nuo apribojimo atgaline data pasinaudojant nacionalinės teisės suteiktais įgaliojimais?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 12 Visų pirma reikia pažymėti, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, kad pagrindinė byla susijusi tik su teisėmis į pensiją, kurias pagrindinėje byloje nagrinėjamos pensijų sistemos dalyviai įgijo laikotarpiu nuo 1991 m. gruodžio 1 d. iki 1996 m. gegužės 2 d. Atsižvelgiant į tai, pateiktą klausimą reikia nagrinėti remiantis šiuo laikotarpiu galiojusi EB sutarties 119 straipsniu.
- 13 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar EB sutarties 119 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiama, siekiant nutraukti šiai nuostatai prieštaraujančią diskriminaciją, kuri kyla dėl skirtingo IPA nustatymo skirtingos lyties asmenims, pagal pensijų sistemą taikyti priemonę, kuria šios sistemos dalyvių IPA atgaline data laikotarpiu nuo pranešimo apie šią priemonę iki jos priėmimo suvienodinamas iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusių asmenų kategorijos IPA lygio, jei tokia priemonė yra leidžiama pagal nacionalinę teisę ir šią pensijų sistemą sukurtą dokumentą.
- 14 Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia priminti, kad 1990 m. gegužės 17 d. Sprendime *Barber* (C-262/88, EU:C:1990:209) Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, jog skirtingo IPA nustatymas skirtingos lyties asmenims, kiek tai susiję su pensijomis, mokamomis pagal pensijų sistemą, yra EB sutarties 119 straipsniu draudžiama diskriminacija.
- 15 Teisingumo Teismas taip pat išsakė nuomonę dėl pasekmių, išplaukiančių iš tokios diskriminacijos konstatavimo, visų pirma 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendime *Coloroll Pension Trustees* (C-200/91, EU:C:1994:348), 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendime *Avdel Systems* (C-408/92, EU:C:1994:349) ir 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendime *van den Akker* (C-28/93, EU:C:1994:351). Iš šios jurisprudencijos matyti, kad šios pasekmės yra skirtingos, jos priklauso nuo atitinkamų darbo laikotarpių.
- 16 Pirma, dėl darbo laikotarpių iki Sprendimo *Barber* (C-262/88, EU:C:1990:209) paskelbimo, t. y. iki 1990 m. gegužės 17 d., pensijų sistemos neprivalėjo taikyti vienodo IPA, nes Teisingumo Teismas to sprendimo poveikį apribojo laiko atžvilgiu ir nenumatė galimybės taikyti EB sutarties 119 straipsnį pensijoms, mokėtinoms už šiuos laikotarpius (šiuo klausimu žr. 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Coloroll Pension Trustees*, C-200/91, EU:C:1994:348, 34 punktą; 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Avdel Systems*, C-408/92, EU:C:1994:349, 19 punktą ir 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *van den Akker*, C-28/93, EU:C:1994:351, 12 punktą).
- 17 Antra, dėl darbo laikotarpių nuo 1990 m. gegužės 17 d. iki to laiko, kai pagal atitinkamą pensijų sistemą buvo priimtos vienodą vertinimą atkuriančios priemonės, reikia pažymėti, kad blogesnėje padėtyje esančiai asmenų grupei turi būti suteiktos tos pačios lengvatos, kaip ir tos, kuriomis naudojasi geresnėje padėtyje esančių asmenų grupė; šios lengvatos, nesant tinkamo EB sutarties 119 straipsnio perkėlimo į nacionalinę teisę, yra vienintelė tinkama referencinė sistema (šiuo klausimu žr. 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Coloroll Pension Trustees*, C-200/91, EU:C:1994:348, 31 ir 32 punktus; 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Avdel Systems*, C-408/92, EU:C:1994:349, 16 ir 17 punktus ir 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *van den Akker*, C-28/93, EU:C:1994:351, 16 ir 17 punktus).
- 18 Trečia, dėl darbo laikotarpių po to, kai pagal aptariamą pensijų sistemą buvo priimtos vienodą vertinimą atkuriančios priemonės, EB sutarties 119 straipsniu nedraudžiama anksčiau privilegijuotoje padėtyje buvusių asmenų lengvatų sumažinti iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusių asmenų lengvatų lygio; šia nuostata tik reikalaujama, kad darbuotojai vyrai ir darbuotojos moterys gautų tą patį darbo užmokestį už tą patį darbą, tačiau nenustatomas tam tikras jo lygis (šiuo klausimu žr. 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Coloroll Pension Trustees*, C-200/91, EU:C:1994:348, 33 punktą; 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Avdel Systems*, C-408/92, EU:C:1994:349, 21 punktą ir 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *van den Akker*, C-28/93, EU:C:1994:351, 19 punktą).

- 19 Nagrinėjamu atveju kilo tik klausimas, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos pensijų sistemos dalyvių teisės į pensiją, susijusios su laikotarpiu nuo 1991 m. gruodžio 1 d. iki 1996 m. gegužės 2 d., turi būti skaičiuojamos remiantis vienodu 60 ar 65 metų ĮPA. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismui iš esmės kyla abejonių, ar, atsižvelgiant į šio sprendimo 17 punkte nurodytą jurisprudenciją, 1996 m. gegužės 2 d. patikos dokumentu galėjo būti teisėtai atgaline data suvienodintas šių dalyvių ĮPA iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusios asmenų kategorijos, t. y. darbuotojų vyrų, ĮPA lygio.
- 20 Šiuo aspektu visų pirma reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į tai, jog prejudicinis klausimas ir nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvai susiję su pagrindinėje byloje nagrinėjamos pensijų sistemos dalyvių ĮPA suvienodinimu patikos dokumentu atgaline data nuo 1991 m. gruodžio 1 d. iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusios asmenų kategorijos ĮPA lygio, šį klausimą reikia suprasti kaip grindžiamą prielaida, kad vienodą vertinimą atkuriančių priemonių buvo imtasi tik 1996 m. gegužės 2 d. priėmus minėtą patikos dokumentą.
- 21 Teisingumo Teisme *Safeway* ir Komisija užginčijo šią prielaidą, iš esmės teigdamos, kad 1991 m. pranešimai ir pagrindinėje byloje nagrinėjamos pensijų sistemos valdymas remiantis vienodu 65 metų ĮPA nuo 1991 m. gruodžio 1 d. turi būti laikomos priemonėmis, kuriomis nuo šios datos buvo atkurtas vienodas vertinimas.
- 22 Nors iš principo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris tiesiogiai žino visas jo nagrinėjamos bylos aplinkybes ir kuris vienintelis kompetentingas aiškinti vidaus teisę, turi nustatyti datą, kada buvo priimtos vienodą vertinimą atkuriančios priemonės, vis dėlto tokios priemonės turi atitikti Sąjungos teisės reikalavimus, todėl Teisingumo Teismas nacionaliniam teismui gali pateikti reikšmingų šios teisės aiškinimo aspektų (šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 16 d. Sprendimo *EURO 2004. Hungary*, C-291/15, EU:C:2016:455, 36 punktą ir 2016 m. birželio 30 d. Sprendimo *Ciup*, C-288/14, nepaskelbtas Rink., EU:C:2016:495, 33 punktą).
- 23 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją EB sutarties 119 straipsnis turi tiesioginį poveikį ir privatiems asmenims sukuria teises, kurias apsaugoti turi nacionaliniai teismai (šiuo klausimu žr. 1976 m. balandžio 8 d. Sprendimo *Defrenne*, 43/75, EU:C:1976:56, 24 punktą ir 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *van den Akker*, C-28/93, EU:C:1994:351, 21 punktą).
- 24 Atsižvelgiant į tai, kad EB sutarties 119 straipsnis taikomas tiesiogiai, šią nuostatą darbdavys po to, kai buvo konstatuota diskriminacija, turi taikyti nedelsiant ir visą, todėl vienodą vertinimą atkuriančioms priemonėms iš principo neturi būti taikomos sąlygos, dėl kurių, nors ir laikinai, išlieka diskriminacija (šiuo klausimu žr. 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Avdel Systems*, C-408/92, EU:C:1994:349, 25 ir 26 punktus).
- 25 Be to, turi būti laikomasi ir teisinio saugumo principo. Pagal šį principą, kuris itin griežtai taikomas tuomet, kai teisės aktai gali turėti finansinių pasekmių, reikalaujama, jog Sąjungos teisėje privatiems asmenims suteikiamos teisės būtų įgyvendinamos tiksliai, aiškiai ir numatomai, kad susiję asmenys galėtų tiksliai žinoti savo teises ir pareigas, imtis atitinkamų priemonių ir prireikus jomis remtis nacionaliniuose teismuose. Vien praktikos, neturinčios privalomo teisinio poveikio atitinkamiems asmenims, nustatymas neatitinka šių reikalavimų (šiuo klausimu žr. 2009 m. gruodžio 2 d. Sprendimo *Aventis Pasteur*, C-358/08, EU:C:2009:744, 47 punktą ir 2017 m. kovo 8 d. Sprendimo *euro Park Service*, C-14/16, EU:C:2017:177, 36–38, 40 ir 42 punktus ir nurodytą jurisprudenciją).
- 26 Todėl priemonės, kurių buvo imtasi siekiant nutraukti EB sutarties 119 straipsniui prieštaraujančią diskriminaciją, turi tenkinti šio sprendimo 24 ir 25 punktuose nurodytus reikalavimus tam, kad jos galėtų būti laikomos atkuriančiomis vienodą vertinimą, kurio reikalaujama pagal šią nuostatą.

- 27 Nagrinėjamu atveju matyti, kad priemonės, kurių iki 1996 m. gegužės 2 d. patikos dokumento priėmimo imtasi pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą pensijų sistemą, netenkina šių reikalavimų.
- 28 Iš tiesų, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pagrindinėje byloje nagrinėjama pensijų sistema, atsižvelgiant į nacionalinę teisę, buvo tinkamai pakeista tik priėmus šį patikos dokumentą. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo 2017 m. spalio 5 d. priimtame sprendime padarė išvadą, kad sąlygos dėl pakeitimo formuluotė leidžia pakeitimus atlikti tik patikos dokumentu ir kad pagal nacionalinę teisę draudžiamas toks šios sąlygos aiškinimas, kuriuo nukrypstama nuo šios formuluotės, atsižvelgiant į būtinybę saugoti minėtos pensijų sistemos dalyvius ir leisti jiems žinoti savo teises.
- 29 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat matyti, kad sąlygos dėl pakeitimo ir 1991 m. pranešimų vienintelis teisinis poveikis buvo sudaryti galimybę už pagrindinėje byloje nagrinėjamą pensijų sistemą atsakingiems asmenims atgaline data suvienodinti šios sistemos dalyvių ĮPA iki vyrų ĮPA lygio, priimant patikos dokumentą bet kuriuo vėlesniu momentu.
- 30 Tokios galimybės, kuria gali būti pasinaudota nuo šių atsakingų asmenų diskrecijos priklausančiu laiku, numatymas neturi būti laikomas nei nutraukiančiu pagrindinėje byloje aptariamą diskriminaciją, nei leidžiančiu dalyviams tiksliai žinoti savo teises.
- 31 Dėl sistemos valdymo nuo 1991 m. gruodžio 1 d. reikia pažymėti, kad iš šio sprendimo 25 punkto matyti, jog vien praktikos, neturinčios privalomo teisinio poveikio atitinkamiems asmenims, nustatymas neatitinka teisinio saugumo reikalavimų ir todėl negali būti laikomas vienodą vertinimą, kurio reikalaujama EB sutarties 119 straipsnyje, atkuriančia priemone.
- 32 Šiomis sąlygomis akivaizdu, kad šio sprendimo 24 ir 25 punktuose nurodytus Sąjungos teisės reikalavimus tenkinančios priemonės pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą pensijų sistemą buvo priimtos tik 1996 m. gegužės 2 d., kai buvo priimtas patikos dokumentas.
- 33 Antra, dėl klausimo, ar pagal EB sutarties 119 straipsnį leidžiama tokia priemonė, kaip numatyta šiame patikos dokumente, kuria siekiama atgaline data nuo 1991 m. gruodžio 1 d. suvienodinti pensijų sistemos dalyvių ĮPA iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusių asmenų kategorijos ĮPA lygio, reikia priminti, kad remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, jeigu konstatuojama Sąjungos teisei prieštaraujanti diskriminacija ir kol nepriimtos vienodo vertinimo atkūrimo priemonės, lygybės principo laikymasis gali būti užtikrinamas tik suteikiant blogesnėje padėtyje esančių asmenų kategorijai tas pačias lengvatas, kokios suteikiamos asmenims, priklausantiems privilegijuotai kategorijai (2015 m. sausio 28 d. Sprendimo *Starjakob*, C-417/13, EU:C:2015:38, 46 punktą ir 2019 m. sausio 22 d. Sprendimo *Cresco Investigation*, C-193/17, EU:C:2019:43, 79 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 34 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad šis principas draudžia iš pensijų sistemos pašalinti EB sutarties 119 straipsniui prieštaraujančią diskriminaciją atgaline data panaikinant privilegijuotosios asmenų kategorijos lengvatas (šiuo klausimu žr. 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Avdel Systems*, C-408/92, EU:C:1994:349, 5, 13, 14, 17 ir 18 punktus).
- 35 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar ši jurisprudencija taikoma ir tokioms situacijoms, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kai atitinkamos teisės į pensiją, remiantis nacionaline teise ir aptariamą pensijų sistemą sukuriančiu dokumentu, gali būti atšaukiamos.
- 36 Nors šio klausimo Teisingumo Teismas dar tiesiogiai nenagrinėjo, vis dėlto galimybės esant tokioms situacijoms atgaline data suvienodinti sąlygas, susijusias su pensijų sistemos dalyvių teisėmis, iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusios asmenų kategorijos lygio visiškai negalima pagrįsti minėta jurisprudencija. Priešingai, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 64 punkte, jei būtų

pripažinta tokia galimybė, ši jurisprudencija netektų didelės savo apimties dalies, nes ji būtų taikoma tik tais atvejais, kai toks suvienodinimas atgaline data bet kuriuo atveju jau yra draudžiamas pagal nacionalinę teisę ar pensijų sistemą sukuriantį dokumentą.

- 37 Be to, reikia pažymėti, kad bet kokia priemonė, kuria siekiama pašalinti Sąjungos teisei prieštaraujančią diskriminaciją, reiškia, kad ši teisė įgyvendinama, ir tai turi būti daroma laikantis jos reikalavimų. Konkrečiai kalbant, nei nacionaline teise, nei atitinkamos pensijų sistemos sukūrimo dokumentu negali būti remiamasi siekiant išvengti šių reikalavimų.
- 38 Dėl minėtų reikalavimų reikia pažymėti, kad iš suformuotos jurisprudencijos matyti, jog pagal bendrą taisyklę teisinio saugumo principas draudžia nustatyti Sąjungos teisę įgyvendinančio akto galiojimą atgaline data. Kitaip gali būti tik išimtiniais atvejais, kai to reikalauja privalomasis bendrojo intereso pagrindas ir kai tinkamai užtikrinami suinteresuotųjų asmenų teisėti lūkesčiai (šiuo klausimu žr. 2005 m. balandžio 26 d. Sprendimo „*Goed Wonen*“, C-376/02, EU:C:2005:251, 33 ir 34 punktus ir nurodytą jurisprudenciją).
- 39 Šie principai taikomi kartu su reikalavimais, konkrečiai išplaukiančiais iš EB sutarties 119 straipsnio, kurie už pensijų sistemą atsakingiems asmenims taikomi nuo to momento, kai konstatuojama šiai nuostatai prieštaraujanti diskriminacija.
- 40 Dėl pareigos blogesnėje padėtyje esančių asmenų kategorijai taikyti tas pačias lengvatas, kaip ir tos, kuriomis naudojasi privilegijuotosios kategorijos asmenys, tol, kol bus priimtos vienodą vertinimą atkuriančios priemonės, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad ji pateisinama, be kita ko, EB sutarties 119 straipsnio sąsaja su tikslu suvienodinti darbo sąlygas jas gerinant, kuris išplaukia iš šios Sutarties preambulės ir jos 117 straipsnio (šiuo klausimu žr. 1976 m. balandžio 8 d. Sprendimo *Defrenne*, 43/75, EU:C:1976:56, 10, 11 ir 15 punktus ir 1994 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Avdel Systems*, C-408/92, EU:C:1994:349, 15 ir 17 punktus).
- 41 Šiam tikslui ir teisinio saugumo principui, taip pat šio sprendimo 17, 24 ir 34 punktuose nurodytiems reikalavimams prieštarautų tai, jei už atitinkamą pensijų sistemą atsakingiems asmenims būtų leidžiama pašalinti EB sutarties 119 straipsniui prieštaraujančią diskriminaciją priimant priemonę, kuria atgaline data šios sistemos dalyvių ĮPA suvienodinamas iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusių asmenų kategorijos lygio. Iš tiesų, jei būtų pritarta tokiam sprendimui, šie atsakingi asmenys būtų atleisti nuo pareigos konstatavus diskriminaciją nedelsiant ir visiškai ją pašalinti. Be to, būtų pažeidžiama pareiga anksčiau blogesnėje padėtyje buvusių asmenų kategorijai taikyti ĮPA, kuris buvo taikomas anksčiau geresnėje padėtyje buvusiems asmenims, kiek tai susiję su teisėmis į pensiją už laikotarpius nuo 1990 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Barber* (C-262/88, EU:C:1990:209) paskelbimo iki vienodą vertinimą atkuriančių priemonių priėmimo datos, taip pat draudimas atgaline data panaikinti pastarųjų asmenų turėtas lengvatas. Galiausiai taip iki minėtų priemonių priėmimo atsirastų netikrumas, kuris prieštarauja teisinio saugumo principui, kiek tai susiję su dalyvių teisėmis.
- 42 Šie argumentai taikytini ir darant prielaidą, kad atitinkamos pensijų sistemos dalyviai buvo informuoti apie tai, kad, siekiant atkurti vienodą vertinimą, šios pensijų sistemos dalyvių ĮPA bus suvienodintas iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusių asmenų kategorijos ĮPA lygio, paskelbus pranešimą, kuris neturi keičiamojo poveikio.
- 43 Iš šio sprendimo 38 punkto matyti, kad negalima atmesti to, jog išimtiniais atvejais priemonių, kuriomis siekiama nutraukti Sąjungos teisei prieštaraujančią diskriminaciją, galima imtis atgaline data, su sąlyga, kad šios priemonės atitinka privalomąjį bendrojo intereso pagrindą. Konkrečiai kalbant, pagal suformuotą jurisprudenciją toks privalomasis bendrojo intereso pagrindas gali būti didelis pavojus atitinkamos pensijų sistemos finansinei pusiausvyrai (šiuo klausimu žr. 2007 m. sausio 11 d. Sprendimo *ITC*, C-208/05, EU:C:2007:16, 43 punktą ir 2018 m. kovo 7 d. Sprendimo *DW*, C-651/16, EU:C:2018:162, 33 punktą).

- 44 Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėjamu atveju nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodo, kad ieškinio pagrindinėje byloje suma siekia maždaug 100 milijonų svarų sterlingų, jis vis dėlto nenurodė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos pensijų sistemos dalyvių ĮPA suvienodinimas atgaline data iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusios asmenų kategorijos lygio buvo būtinas siekiant išvengti didelio pavojaus šios pensijų sistemos finansinei pusiausvyrai. Kadangi Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra kitų įrodymų, kad ši priemonė faktiškai atitiko privalomąjį bendrojo intereso pagrindą, darytina išvada, kad nėra jos objektyvaus pateisinimo; vis dėlto tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 45 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: EB sutarties 119 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad nesant objektyvaus pateisinimo juo draudžiama, siekiant nutraukti šiai nuostatai prieštaraujančią diskriminaciją, kuri kyla dėl skirtingo ĮPA nustatymo skirtingos lyties asmenims, pagal pensijų sistemą taikyti priemonę, kuria šios sistemos dalyvių ĮPA atgaline data laikotarpiu nuo pranešimo apie šią priemonę iki jos priėmimo suvienodinamas iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusių asmenų kategorijos ĮPA lygio, net jeigu tokia priemonė yra leidžiama pagal nacionalinę teisę ir šią pensijų sistemą sukuriantį dokumentą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 46 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

EB sutarties 119 straipsnis (po pakeitimo – EB 141 straipsnis) turi būti aiškinamas taip, kad nesant objektyvaus pateisinimo juo draudžiama, siekiant nutraukti šiai nuostatai prieštaraujančią diskriminaciją, kuri kyla dėl skirtingo įprastinio pensinio amžiaus nustatymo skirtingos lyties asmenims, pagal pensijų sistemą taikyti priemonę, kuria šios sistemos dalyvių įprastinis pensinis amžius atgaline data laikotarpiu nuo pranešimo apie šią priemonę iki jos priėmimo suvienodinamas iki anksčiau blogesnėje padėtyje buvusių asmenų kategorijos įprastinio pensinio amžiaus lygio, net jeigu tokia priemonė yra leidžiama pagal nacionalinę teisę ir šią pensijų sistemą sukuriantį dokumentą.

Parašai.